

kněžských primicích, strojených s hudbou a hodováním — patrně kněžskými podobojí, na hlučné svatby „atd.“ u „nejedněch z obecných i povýšených“. Má se to trpět, „poněvadž svět zlý jest, a naši ze všeho vymluví a vytočíti divně před služebníky se hledí“? Nikterak! Nechtě se pilně proti tomu káže, nechtě se čte „Náprava“, nechtě kněží obsílají osoby potřebující napomenutí a domlouvají jim, nechtě je i s Bratry soudci kárají a nepovolně trestají. Sborům pak poslán pastýřský list [1573], varující před Božími tresty, s poukazem k současným pomstám Božím v jiných národech — bylo nedlouho po bartolomějské noci — a s obnovením výčtu věcí zapověděných všem Bratrům a Sestrám z r. 1538 [výše 173]. Šenk, kupectví působí častou starost a nutí k novým úvahám, jak dalece jsou tato povolání přípustná. Advokacie z povolání dopuštěna [1572], „toliko aby lakomé žádosti a utisků nuzných nečinili“. Páni se táží [1591], mohou-li prodat panství a raději žít ve městě z úroků pohodlným životem. Ať raději zůstávají pány a nevytahují se z povolání svého, leč by se v sešlosti věku jinak než úroky živit nemohli [D 246]. Půjčování na úrok stalo se však již i mezi Bratřimi tak běžným, že i ušlechtilý Budovec půjčoval jiným pánům a úroků se dohlašoval.

Porovnáme-li se staršími řády pokyny, které B. Matouš Konečný v letech 1611—1618 shrnul ve své „Knize o povinnostech křesťanských“ a v předavcích ke „Kazateli domovnímu“, [níže 349], pozorujeme především systematictější uspořádání látky, jemuž se Bratři postupně učili u klasiků protestantské orthodoxie v dogmaticce i v etice, a zvýšený sklon k zákonické kasuistice. V jednotlivostech je pozoruhodné, jak i Konečnému jde o otázku úroků — staví se k nim co nejzdrželivěji — a jak pamatuje na povolání, v Dekretech dříve nevzpomínaná. Dává pokyny pro správný výkon povinností lékařů, lékárníků s odmítnutím čarodějných kouzel; myslí i na hodináře a na zlatníky, na tiskaře a na rytce čili sochaře. Zakazuje děláni modlářských soch a obrazů i svíček k pověřeným účelům stejně jako výrobu karet, lichvářský obchod obilím v čas nouze a každé šejdřství. Hospodářům [zaměstnavatelům] přikazuje péči o nemocné tovaryše; ustanovení na svou dobu pokročilé. Od živností duši nebezpečných

rád by své čtenáře odvedl k zemědělství a pastýřství jako k zaměstnáním v Písmu chváleným. Ale zda mohl očekávat, že dojde sluchu? Teprve pohroma, která nad jeho očekávání brzy postihla český národ, učinila jeho knihy četbou venkovského lidu, jenž jediný vytrval v evangelické věrnosti.

Ženám věnovala duchovenská péče Jednoty plnou pozornost. Základního literárního vzdělání dostávalo se také dívkám, od nichž se po jejich provdání očekávalo mnoho v životě rodinném i sborovém. Bratři věděli, že nejednou ženy předčily mužem otevřenost evangeliu. Byla řada paní, které otvíraly bratrským kněžím přístup do šlechtických domů nebo zjednávaly Jednotě přímělu svých mužů. Ženy vynikaly leckdy i statečností vyznavačskou. Manželky litomyšlských vězňů [1548] psaly svým mužům, ať se úzkostí o rodinu nedají oslabit ve stálosti víry. Byly ovšem i opačné případy. Bratři si obojí stránku uvědomovali na příkladu Mladé Boleslavi, kde skrze ženu [Johanku z Krajku] získali panskou ochranu a skrze ženu [Martu z Veselice] jí pozbyli.

Mládeži byly věnovány další, často veršované či aspoň pro lepší pamatování rýmem spojené návody [„Mravové aneb naučení potřebné“ od B. Jiřího Štrejce, 1600; starší „Mravy pro slechetné panny a děvečky“ od B. Adama Šturma Hranického; „Mravy ctnostné, mládeži potřebné“ připojené ke Konečnému „Kazateli domovnímu“ 1618]. Vane z nich radost z Božího zákona, výzva k bdělosti a k úsilí pracovat na vlastním zúšlechťení i v zevním chování, především však uvnitř v srdci. Pravá krása mladého člověka je v jeho nitru.

Byly i návody pro *vandrující tovaryše*. Bratři dobře postihli, že změna prostředí může ohrozit dobrý mrav a řád a ovšem věrnost ve víře mladých lidí, vytržených z rodiny a ze sboru, v němž vyrostli. I věnovali řemeslnému dorostu osobitou péči, ať šlo o napomínání k věrné práci v dílně, ať o způsob jejich života; zejména ovšem je vedli k účasti na životě sboru, do něhož za práci přišli. S rostoucím rozvojem sborů městských, když rostl počet Bratří řemeslníků, záleželo velice na výchově tovaryšů, kteří měli brzy jako otcové rodin a hospodáři stát na odpověd-